

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název práce: **Rodičovské vyhoření a validizační studie české verze Parental Burnout Assessment**

Autorka: Bc. Nikola Kročková

Oponent: Mgr. Lea Takács, Ph.D.

Předložená diplomová práce se věnuje poměrně novému tématu rodičovského vyhoření a v rámci výzkumné části přináší validizační studii české verze dotazníku *Parental Burnout Assessment (PBA)*. Téma práce je aktuální a prací v dané oblasti je prozatím nedostatek, autorka navíc přináší do českého prostředí metodu se značným potenciálem pro využití v poradenské i klinické praxi (a samozřejmě i ve výzkumu).

Teoretická část tvoří souvislý, vnitřně propojený celek, má promyšlenou a dobře vystavěnou strukturu, kapitoly i jednotlivé části v rámci kapitol na sebe vhodně navazují. Po obsahové stránce je teoretická část práce velmi zdařilá; autorka vyjasňuje pojem rodičovského vyhoření a jeho poměrně krátkou výzkumnou historii, zasazuje jej do kontextu předchozích výzkumů zaměřených na související oblasti, popisuje prevalenci rodičovského vyhoření, jeho projevy a asociované faktory a vymezuje tento koncept vůči jiným, příbuzným pojmům (pracovní vyhoření, stres, rodičovský stres, úzkost, deprese). Věnuje se rovněž dopadům rodičovského vyhoření a podává přehled možností jeho diagnostiky. Teoretická část představuje dobře zpracovaný úvod k části empirické, která na ni plynule navazuje. Autorka v teoretické části prokázala schopnost samostatně a kriticky pracovat s literárními zdroji, výsledky studií nepředkládá mechanicky, ale podává jejich shrnutí a propracovanou interpretaci. Je zjevné, že se v dané problematice dobře orientuje, je schopna vystihnout podstatné a předkládat jednotlivé tematické okruhy v logické návaznosti.

Navzdory důkladnému zpracování lze teoretické části práce vytknout některé nedostatky. Jakkoli autorka deklaruje, že po roce 2017 vzrostl počet článků věnovaných tématu rodičovského vyhoření na cca 211 (oproti předchozím letům, kdy se tématu odborná literatura víceméně nevěnovala), spoléhá se ve své práci často na několik málo studií a – jak sama píše v úvodu – drží se prací belgických psychologů M. Mikolajczak a I. Roskam. Např. na str. 42 je na jméno Mikolajczak odkazováno 10krát, podobně je tomu na četných jiných místech, takže práce místy působí dojmem, že autorka sice cituje celkově mnoho studií, ve skutečnosti však důkladně pracuje pouze s několika málo zdroji. Problematické je to např. v kontextu porovnání důsledků rodičovského vyhoření a deprese, kdy autorka s odkazem na zdroj Mikolajczak tvrdí, že zanedbávání dětí je typické pouze pro rodičovské vyhoření a nikoli pro depresi; existuje však dostatek přesvědčivých dokladů o tom, že deprese matky/rodiče se zanedbáváním dítěte souvisí. Z toho, že Mikolajczak et al. ve své studii nenašli souvislost mezi depresí a zanedbáváním dítěte, nelze *eo ipso* vyvodit, že tato souvislost neexistuje – je třeba zohlednit i výsledky studií, které nesrovnávají dopady rodičovského vyhoření a deprese, ale zaměřují se na dopady deprese samotné. Podobně autorka cituje studii Mikolajczak et al. a uzavírá na jejím základě, že neexistuje souvislost mezi depresí a rodičovskou spokojeností, přitom studie jasně poukazují na vztah mezi depresí a proměnnými souvisejícími s rodičovstvím (např.

s rodičovskými kompetencemi: Takács, L., Smolík, F., & Putnam, S. (2019). Assessing longitudinal pathways between maternal depressive symptoms, parenting self-esteem and infant temperament. *PLoS one*, 14(8), e0220633).

Teoretické části práce lze vytknout některé další dílčí nedostatky, jako příklad lze uvést zaměňování pojmů skóre a skór, nedotaženou úpravu (chybějící mezery za tečkami: 3.2.Kontrast), chybějící kapitolu v obsahu (po kapitole 4.1 následuje kapitola 4.3) či myšlenkovou nedotaženost v kapitole 4.3.6. *Faktory na straně rodiče*, kdy autorka nejprve uvede, že s rodičovským vyhořením souvisí nízká úroveň svědomitosti (jako osobnostního rysu), a o několik odstavců dále uvede pečlivost jako rizikový faktor (tj. mohli bychom se domnívat, že se nyní tvrdí, že je pro vyhoření riziková vysoká svědomitost), aniž by tuto nekonzistentnost nějak okomentovala. Podnětem k zamyšlení je i volba českých ekvivalentů pro některé konstrukty: např. „emoční odstup“ namísto „emocionálního distancování“, či doporučuji přehodnotit volbu termínu „znechucení“ z rodičovské role jako překlad pro „feeling of being fed up“ (znechucení je ekvivalentem anglického slova „disgust“ a v tomto kontextu podle mého soudu nepůsobí vhodně).

Silnou stránkou práce je její výzkumná část. Kromě samotné validizační studie dotazníku PBA si autorka kladla za cíl určit prevalenci rodičovského vyhoření v populaci českých rodičů. Autorka formulovala jasně cíl výzkumu a hypotézy (jejichž počet je nicméně značný), metodika výzkumu je přehledně a jasně popsána, výsledky jsou reportovány srozumitelně. Autorka provedla poměrně náročný sběr dat a její projekt schválila Komise pro etiku ve výzkumu FF UK. V diskusi argumentuje velmi obratně a přesvědčivě.

Asi nejslabší stránkou práce je jazyková úroveň textu, který je co do obsahu a struktury ovšem velmi dobře vystavěn. Práce působí dojmem, že byla odevzdaná na poslední chvíli a autorka neměla čas upravit překlady a chyby – pravopisné chyby nejsou ničím ojedinělým (např. na str. 15: „Rodiče dětí, které podstoupili transplantaci...“; na str. 18: „vyhořelé matky vidí sami sebe...“ ad.), autorka notoricky chybí v čárkách v souvětích (píše je tam, kde být nemají, naopak chybí tam, kde být mají), velmi často se objevují věty, které nejsou česky, obsahují slova ve špatném tvaru, či slova, v nichž chybí písmeno: „je statistiky významným prediktorem vyšší prevalence...“ (str. 15), „Cílem výzkumu realizovaném při této práci“ (Abstrakt), „závažnost dopadů rodičovské vyhoření na jedince“ (str. 9), „Skutečného zájmu a důkazů o jeho vědecké relevanci se rodičovskému vyhoření dostalo teprve před pěti lety prostřednictvím své studie Roskam et al.“ (str. 12), „Rodiče popisují, jak se od určitého momentu jinak, a zvláště se ve vztahu k sobě cítili“ (str. 17).

Celkově však hodnotím práci jako velmi zdařilou, autorka prokázala schopnost pracovat kriticky s odbornou literaturou, zorientovat se v dané výzkumné oblasti a představit téma v teoretické části práce v propracované logické struktuře, následně vhodně navázala pečlivě zpracovaným výzkumným projektem.

Předloženou práci proto **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze 29. 5. 2022

Mgr. Lea Takács, Ph.D.